

מסורת הש"ס

(א) מעילה י. ע"ס, ט"ז, ס"ל נמכר במקומו יוקדש ד"ק.

תורה אור השלם

- 1 ורתתי את פני הַקֹּדֶשׁ מִהָאֵשׁ וְצִבְאוֹ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵנִי וְיָדַעְתֶּם כִּי אֲנִי יי' בְּשׂוּמֵי אֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ יחזקאל טו ו' 2 אָדָם תּוֹעָה מִדֶּרֶךְ הַשְּׂבִיל בִּקְהֵל רְפָאִים יגוּר: משלי כו טו 3 וְלֹא יָדַע בִּי רְפָאִים שֶׁם בַּעֲמֻקֵי שְׁאוֹל קְרָאִיהֶ: משלי טו ט

הגהות הב"ח

(ה) רשב"ם ד"ה אשפות מלאות זבל אין מועיל למנוח: (ו) ד"ה אין מועיל וכו' דמ"מ אין ממושת הקדש:

מוסף רש"י

בור מלאה מים. ראו לנדק הבית נעשות בו טיט, ולא למנוח, ולנטות המים נמי לא חזי, שלא היו מנסכים אלא ממי השילת שכן מי מים (מש"פ י"ג). אשפות מלאות זבל. היא ענמה אינה ראויה ולא למנוח ולא לנדק הבית (שם). אין מלא פירות. אמר לי רבי דהאי אילן הוא גפן וכיוצא למנוח ולנטות לא ידעו ראו לנדק הבית לפי שעלי גפן נקדן כן ואינו ראוין לשום נטות וכצבורים שני מיתקומה שהרי אינם קרבין לגבי המנוח (שם). שדה מלאה עשבים. אינה ראויה לא למנוח ולא לנדק הבית (שם). ואין מועילין במה שבתוכו. דבריו נתמללו מים וכל מה שיש גידולין (שם). וישי אומר בו. לא פליג אלא אהני פתח, ומקום אשר אין מועילין בשדה מקדש, שהשינו לאחר שהקדשו, ורי יוסי סבר המקדש שדה או אילן מועילין בגידוליהם, האילן זבל ממש מהקדש, אבל בור ואספה ושובך דלא גידולין ניהו לא פליג ר' יוסי (שם).

מוסף תוספות

א. דב"פ הנהגה (מעילה יח): ליפנין מעילה חטא חטא מהרומה. תוס' ניען לט. מתי' ענדא. ב. ואפשר להעמידה בשיש לחן כותלי בנין ותלה בהן ויש מעילה בתלוש ולבטוח חבורי דבמנוח בשילה חי מעילה (כ). רמב"ן ג. וק"ל והא כשבאר שם זכה בו ההקדש מרוב חצר, וי' רמב"ם.

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא ע"א.

עין משפט נר מצוה

בב א מ"י פ"ה מהל' מעילה הלכה א: ל ב ג ד ה מ"י טס הלכה ו:

רבינו גרשום

שאניה צריכה נידוח. זו אש של גיהנום: עד דעבד. האש: מאי דבעי. שאין מי שיכבה: מהאש יצאו מאש של תורה יצאו ברכותיו מימינו אש דת למר: והאש של גיהנום תאלם: מדרך השכל. מן התורה: פיסקא מבר אשפה. מקום נמוק ג"ש שמתאספין לשם הובל: גן העם. במ"י מעילה: הקדש בור מלא מים. ראוי לברק הבית כדי לעשות חומר לתקן הבית ולא למנוח דלא קא עבדי סנוך המים כי אם ממי שילוח דנובעין הן. ולא מריחין בשר המזבח אלא מאמת המים שהיה בבורה: אשפה מלאה זבל. לא חזי לברק הבית דלא חזי לתקן בנין במקום אבן ולא למנוח: שובך מלא שובך לתקן לקרוב: עולה ולא לברק הבית. דלא חזי לשקטני בבנין: אילן מלא פירות. לא חזין הפירות לתקן בנין ולא למנוח דבכוריה לא חזי לקרוב כלום על המזבח כי יוסי לפני המזבח דבתיב והנתחו לפני מזבח ה' וגר וכוון הוא אביל להו. והו"י שדה מלאה עשבים לא חזי לא לברק הבית ולא למנוח. ואם הקדש מכל מה שיש מועילין בהן ובמה שבתוכן הואיל דהקדש ליה בכח מלאין. אבל הקדש בור ואח"כ נתמלא מים וכו' מועילין בהם ואין מועילין במה שבתוכן משום דבשעה שהקדש ליתניהו כל הני: ואם אומר המקדש את הטהרה ואת האילן מועילין בהן ובגידוליהן מפני שהן גידולי הקדש. ומגופיהו דהקדש נפקי. אבל בור ואשפה ושובך אם הקדש ריקנין ואח"כ נתמלאו אין מועילין בהן הואיל דלא מגופיהו קאחי: דדברי ר' יוסי בשדה ואילן. דמועילין משום דגופיהו של שדה ואילן קאחי הפירות גופיהו: מכלל דפליגי ר' יהודה אפי' בשדה ואילן אין מועילין דגופיהו דברקע ניתנו. אבל בור ושובך קאמר. ונראין דבריו: אלא הא קשיא לי. מהקאמר רבי נראין דבריו של רבי יוסי בשדה ואילן מכלל דר' יוסי פליגי אפי' בבור ושובך עליה דר' יהודה דמועילין. והיכי מצית למימר כתיב והא ויסי שדה ואילן לתורה: קאמר דמועילין מכלל דלא פליגי בבור ושובך. וכי תימא והאי פליג ר' יוסי אפי' בבור ושובך דר' יהודה ושובך דר' יוסי דלא נקוט אלא שדה ואילן לתורה: דבריו דר' יוסי קאמר לדידי אפי' בבור ושובך מועילין אפי' דלאו מגופיהו קאחי. אלא לדידי דאמרת דבכלהו אין מועילין אודי לי זה מיהא בשדה ואילן דגופיהו מועילין בהם. ואין מועילין בהם. אלא הכי קאמר רבי נראין דברי ר' יהודה ל' יוסי בבור ושובך שנתמלאו דאין מועילין בהם שר' יוסי לא נחלק וכו'. ולא תימא ונראין דברי ר' יוסי אלא ונראין דברי ר' יהודה ל' יוסי: תי' הקדושין. האי בור ושובך וטהרה ואילן ריקנין ואח"כ נתמלאו: דתנא קמא. דר' אלעזר סבר לה כר' יהודה דאמר ליעל דאין מועילין ר' יוסי סבר לה כר' יהודה דאמר

מועילין בו. פי' צקונטי' שיש מעילה במה שהינה חספיו צבור ואין נראה לר"ת דלומר שהשולל (גיטין דף טז.) וצפרק קמא דסקנהדרין (דף טו. טז.) והס' דהמקדש עבדו אין מועילין בשערו משום דאימתיקא לקרקעות אלמא דאין מעילה במחובר^א ואמר נמי צפרק ולד חטאת (מעילה דף יג. וסס ד"ה ומועילין הן) הדש קלעילין צדקת הקדש מעל ולומר שמע מניה חצק מעלי לה שממע דוקא חצק שנתלש כזר אבל ממתת השדה לא מעל כיון שהוא מחובר ואר"ת לשייכל מעילה צבור כיון שעקר חוליה מן הצבור והנהה ממנה^ב: **ואין מועילין במה שבתוכו**.^ג דלא אמרינן שיקנה חצר הקדש כמו שקונה חצר הדיוט ולכן נהנה מעל יד אימתיקא ולא מלניו יד להקדש: **דברי רבי יהודה**. ל"ג שאינו צדקת המטנה צמסכת מעילה (דף יג.) והא דקמתי רבי צברייתא נראין דברי רבי יהודה יודע היה רבי דרבי יהודה היא: **בשרלא** נראין דברי ר' יהודה בביר ושובך בו. אין להקשות אמאי צמלמא הוא דקאמר נראין מכלל דר' יוסי פליג עליה צבור ושובך ורבי יוסי לא פליג אלף צדקה ואילן דודאי נראין דברי רבי יהודה צבור ושובך ניהא דמאי לפרש שאף ר' יוסי לא נתלק אלף צדקה ואילן אבל נראין דברי רבי יוסי וצדקה ואילן אי אפשר לקיים רבי יוסי לא נמחק נראין: **הבי קאמר נראין דברי רבי יהודה בו**. ואלעזר רבי לאשמעי' דלא ניימא לדבריו דר' יהודה קאמר ליה: ואי נראין דברי ר' יהודה בבור ושובך ואילן אלא נראין דברי רבי יוסי בשדה ואילן מכלל דפליגי בבור ושובך והא רבי יוסי שדה ואילן קאמר וכי תימא לדבריו דרבי יהודה קאמר והתניא אמר רבי יוסי אין אני רואה דברי של ר' יהודה בשדה ואילן מפני שהן גידולי הקדש בשדה ואילן הוא דאינו רואה הא בבור ושובך רואה הכי קאמר נראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי בבור ושובך שאף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן בהן ואין מועילין במה שבתוכן רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אף מועילין במה שבתוכן אמר רבה מחלוקת בשדה ואילן דתנא קמא סבר לה כרבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כר' יוסי אבל בבור ושובך דברי רבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון א"ל אביי ואלא הא דתניא הקדשין מלאין מועילין בהן ובמה שבתוכן ורבי אלעזר ברבי שמעון מחליף ואי

עד נופח. כלומר אש שנופח מעלמו כדכתיב תאלכוהו אש לא נופח (איוב כ): **שהדיב נשמקן**. כמו ודאזון נפש (דברים כח) ולאדיב [את] נפשך (שמואל א ב): **עד דעבד**. קודשא צריך הוא מאי דבעי למיעבד לרשעים לעולם הבא דאליו לטרדם לעולם הזה. עד דריש ליה עד דעבד ומיעבד עדיש ליה מאי דבעי ובלשון קצר: **מהאש ילאו**. מן התורה פירשו דכתיב (ירמיה כג) הלא כה דברי כהש וכתיב (דברים לג) מימינו אש דת לנו ופסקוהו הוא צירמיהו: **רפאים צעמקי שאול**. כפל לשון הוא: **סני הסס**. בנס' מעילה פ"ג: **כל הראוי למנוח** ולא לנדק הבית. כגון שור וכשב ועז ומימנם דהמפתים תמימם לנדק הבית עובר צעשה וכן תורים וצני יונה סולת ולבונה ויין ושמן כל הני גופן ראו למנוח ואינו ראו לנדק הבית: **לנדק הבית ולא למנוח**. כגון וזב וכסף ואזנים יקרות וכיוצא בהן: **לא לזה ולא לזה**. כגון חלב גזינה מוריים אשפה עשבים וכיוצא בהן. וכל הני דקמתי ראשון ראשון חסוב דקדשי מוצה חשיבי מקדשי דק הבית וקדשי ראשון גופן לא למנוח ולא לנדק הבית אלא לימכר וליקח דמיהן זרכי מוצה או דק הבית הכל כמו שפירש צעשה שהקדש הלך לן או אף זו קמתי דלא מיבעי' הני קמתי דחמירי דמועילין במה שבתוכן אלא אפילו הני דתראי מועילין נמי במה שבתוכן: **צור מלא מים**. כשהקדש לא הוציר אלא את הצבור: **מים**. לראוין לנדק הבית לעשות טיט ולא למנוח דמיים מכוסין פסולין לניסוך המים וגם אין מדיחין בשך הקרבנות אלף מאמת המים שבעזרה: **אשפות מלאות זבל**. (ה) לא למנוח ולא לנדק הבית: **שובך מלא יונים**. ראו למנוח ולא לנדק הבית דלא חזי לשקטני בבנין והשובך אין מועילין בשדה מקדש, שהשינו לאחר שהקדשו, ורי יוסי סבר המקדש שדה או אילן מועילין בגידוליהם, האילן זבל ממש מהקדש, אבל בור ואספה ושובך דלא גידולין ניהו לא פליג ר' יוסי (שם).

לעיל דאין מועילין ר' יוסי סבר לה כר' יוסי דהואיל דגופיהו דהקדש הן מועילין אבל בור ושובך דלאו מגופיהו קאחי דברי הכל וכו': ור"א ב"ר"ש מחליף. דאין מועילין במה שבתוכו (ה) נראה דל"ל דגופיהו קאחי דמועילין כהל' אלא הכי קאמר וכו'